

В. О. Попелюшко

ФУНКЦІЯ ЗАХИСТУ В КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ

Острого – 2010

УДК 343.1
ББК 67.311
П 57

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету "Острозька академія"
(протокол № 3 від 28 жовтня 2010 р.)*

Науковий редактор

Нор В.Т., академік Академії правових наук України, доктор юридичних наук, професор (Львівський національний університет імені Івана Франка, завідувач кафедри кримінального процесу та криміналістики).

Рецензенти:

Варфоломеева Т.В., член-кореспондент Академії правових наук України, доктор юридичних наук, ректор Академії адвокатури України, заслужений юрист України;

Басай В.Д., доктор юридичних наук, професор, директор Навчально-консультаційного центру Національного університету "Одеська юридична академія" у м. Івано-Франківську, академік Академії наук Вищої освіти України, заслужений юрист України;

Фріс П.Л., доктор юридичних наук, професор, професор кафедри кримінального права Прикарпатського юридичного інституту Львівського державного університету внутрішніх справ.

П 57 Попелюшко В.О.

Функція захисту в кримінальному судочинстві України: правові, теоретичні та прикладні проблеми: Монографія. 2-ге видання, змінене і доповнене. – Острог: Видавництво Національного університету "Острозька академія", 2010. – 600 с.

ISBN 978-966-2254-05-1

У монографії досліджено комплекс правових, теоретичних та прикладних проблем, пов'язаних із змістом та реалізацією функції захисту в кримінальному судочинстві як категорії кримінально-процесуального права і процесу. Розглянуто предмет захисту в кримінальній справі, участь захисника в доказуванні та охарактеризовано інститут адвокату розслідування, питання логіки і аргументації в діяльності адвоката-захисника.

Адресована науковцям, викладачам та студентам вищих юридичних навчальних закладів, практикуючим юристам.

© Попелюшко В.О., 2010
© Видавництво Національного університету
"Острозька академія", 2010

ПЕРЕДНЄ СЛОВО

В сучасній Україні продовжується важкий процес побудови правової держави, відбувається переосмислення цінностей та значення багатьох правових інститутів і механізмів. Одним із головних напрямів розвитку вітчизняної правової системи проголошений пріоритет людської особистості, її прав і свобод, що знайшло закріплення в Конституції України. Цей фундаментальний принцип по-новому розставив акценти в розвитку конституційного, кримінального, кримінально-процесуального та інших галузей законодавства.

Але формальне проголошення прав і свобод не має суттєвої практичної значимості без наявності правового механізму забезпечення цих прав і свобод, без розвиненої системи юридичних та конституційних гарантій їх реалізації.

Нині в Україні набирає силу новий виток судово-правової реформи, реформи кримінальної юстиції зокрема, ведеться інтенсивна робота щодо підготовки та прийняття нового Кримінально-процесуального кодексу, Закону України про адвокатуру. У цьому зв'язку актуальним є більш поглиблене дослідження кримінально-процесуальних функцій, а у їх складі функції захисту в кримінальному судочинстві, ролі адвоката-захисника при здійсненні захисту в кримінальних справах.

Цій проблематиці з позицій структурної побудови кримінального судочинства, утвердження принципів змагальності та забезпечення обвинуваченому права на захист присвячували свої праці чимало науковців. У юридичній літературі до революційного періоду категорія функції захисту досконало розроблялась С.І. Вікторським, Л.Є. Владимировим, В.П. Даневським, О.Ф. Кістяківським, В.К. Случевським, Д.Г. Тальбергом, І.Я. Фойницьким. За радянські часи вагомий доробок у розвиток вчення про функцію захисту внесли О.Д. Бойков, П.С. Елькінд, З.З. Зіннатулін, О.М. Ларін, Я.О. Мотовіловкер, Н.Н. Полянський, Ю.І. Стецовський, М.С. Строгович, Ф.Н. Фаткуллін, Д.П. Фіолевський. В незалежній Україні нею переймалися С.А. Альперт, А.М. Бірюкова, Т.В. Варфоломее-

ва, Я.П. Зейкан, Т.В. Корчева, П.М. Маланчук, Н.М. Обрізан, А.М. Тітов, О.О. Чепурний, О.Г. Яновська, Ю.П. Янович та ін.

Однак треба визнати, що ряд правових, теоретичних та прикладних проблем, пов'язаних із змістом та реалізацією кримінально-процесуальної функції захисту в кримінальному судочинстві, залишаються до цих пір дискусійними, недостатньо глибоко вивченими, а то й взагалі не дослідженими.

У монографії зроблена спроба комплексного висвітлення цих проблем. При цьому розглянута генеза функції захисту в кримінально-процесуальній науці, праві та практиці його застосування на теренах України з середини ХІХ сторіччя минулого тисячоліття до сьогодення, розкрито зміст даного поняття в цілому та його структурних елементів, вперше у вітчизняній процесуальній теорії досліджено предмет захисту в кримінальній справі та його види, інститут адвокатського розслідування та його реалізацію при провадженні кримінальної справи, а також питання логіки і аргументації в діяльності адвоката-захисника. По мірі можливості ключові проблеми права та процесу розглянуті з позицій норм міжнародного права та у порівняльно-правовому аспекті (Росія, Франція, ФРН, США, Англія).

Щиро дякую усім за цінні фахові поради та критичні зауваження, висловлені на перше видання роботи. Усі вони мною тут враховані. Буду радий новим зауваженням, побажанням та конструктивній критиці, які також прийму із вдячністю і врахую в майбутньому.

ЗМІСТ

ПЕРЕДНЄСЛОВО.....	3
ГЛАВА 1. ФУНКЦІЯ ЗАХИСТУ В КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ.....	5
§ 1. Функція захисту в кримінальному судочинстві України в складі Російської імперії (1864-1917 рр.).....	5
§ 2. Функція захисту в кримінальному судочинстві радянської України в складі СРСР (1917-1960 рр.).....	19
§ 3. Функція захисту в кримінальному судочинстві після останньої радянської кодифікації та упродовж десятиріччя незалежності України (1960-2001 рр.).....	35
§ 4. Функція захисту в кримінальному судочинстві України на сучасному етапі.....	51
ГЛАВА 2. ФУНКЦІЯ ЗАХИСТУ ЯК КАТЕГОРІЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ.....	66
§ 1. Поняття захисту.....	66
§ 2. Суб'єкти захисту та процедура їх вступу у справу.....	99
§ 3. Предмет захисту (захисника-адвоката) у кримінальному судочинстві.....	125
§ 4. Мета та завдання захисника-адвоката у кримінальній справі.....	135
ГЛАВА 3. ПРЕДМЕТ ВИПРАВДАННЯ (РЕАБІЛІТАЦІЇ) ТА ПРАКТИКА ЙОГО ЗАСТОСУВАННЯ.....	148
§ 1. Види, структура та зміст предмета виправдання.....	148
§ 2. Обставини об'єкта злочину як предмет виправдання (реабілітації).....	162
§ 3. Обставини об'єктивної сторони злочину як предмет захисту (реабілітації).....	175

§ 4. Суб'єкт злочину та його ознаки як елементи предмета захисту.....	209
§ 5. Обставини суб'єктивної сторони злочину та її ознаки як елементи предмета захисту (реабілітації).....	218
§ 6. Недоведеність участі обвинуваченого у вчиненні злочину як предмет виправдання (реабілітації).....	242
§ 7. Особливості предмета виправдання у справах про злочини неповнолітніх та предмета реабілітації у справах про застосування примусових заходів медичного характеру.....	265

**ГЛАВА 4. ПРЕДМЕТ ЗАХИСТУ У СПРАВАХ,
ЩО ВИРІШУЮТЬСЯ ЗА НЕРЕАБІЛІТУЮЧИМИ
ОСОБУ ТА НЕЙТРАЛЬНИМИ (ПРОЦЕСУАЛЬНИМИ)
ПІДСТАВАМИ.....275**

§ 1. Предмет захисту у справах, що вирішуються обвинувальним вироком суду із призначенням покарання.....	275
§ 2. Предмет захисту у справах про звільнення особи від кримінальної відповідальності, покарання та його відбування..	286
§ 3. Предмет захисту у справах, що вирішуються за наявності нейтральних (процесуальних) підстав.....	308

**ГЛАВА 5. ДОКАЗУВАННЯ У КРИМІНАЛЬНІЙ СПРАВІ
ЯК ЗАСІБ ЗДІЙСНЕННЯ ЗАХИСНИКОМ
ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ФУНКЦІЇ ЗАХИСТУ 318**

§ 1. Адвокат-захисник як суб'єкт доказування.....	318
§ 2. Доказування як обов'язок захисника.....	352
§ 3. Доказові права захисника та їх класифікація.....	367
§ 4. Реалізація захисником прав-повноважень як передумови доказової діяльності.....	373
§ 5. Участь захисника у доказуванні.....	398

ГЛАВА 6. АДВОКАТСЬКЕ РОЗСЛІДУВАННЯ.....429

§ 1. Інститут адвокатського розслідування.....	429
§ 2. Запитування і одержання захисником документів.....	464
§ 3. Опитування громадян.....	476

§ 4. Одержання письмових висновків фахівців з питань, що вимагають спеціальних знань, та інші шляхи залучення у кримінальну справу спеціальних знань.....	485
§ 5. Збирання захисником-адвокатом інших доказів.....	507
ГЛАВА 7. ЛОГІКА ТА АРГУМЕНТАЦІЯ В ДІЯЛЬНОСТІ ЗАХИСНИКА-АДВОКАТА.....	513
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	540

Наукове видання

Василь Олександрович Попелюшко

**ФУНКЦІЯ ЗАХИСТУ В КРИМІНАЛЬНОМУ
СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ**

Монографія

Головний редактор *Пасічник І. Д.*

Технічний редактор *Свинарчук Р. В.*

Комп'ютерна верстка *Крушинської Н. О.*

Коректор *Черуха Л. А.*

Художнє оформлення обкладинки *Свинарчука Р. В.*

Формат 42х30/4. Папір офсетний. Друк різнографія.

Ум. друк. арк. 18,63. Гарнітура "BookmanС"

Підписано до друку 2.11.2010 р. Наклад 300 прим.

Видавництво Національного університету "Острозька академія"
Україна, 35800, Рівненська обл., м. Острог, вул. Семінарська, 2.

Свідоцтво про державну реєстрацію

РВ №1 від 8 серпня 2000 року.